

การพัฒนาความสำเร็จอย่างยั่งยืนในการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดนครปฐม

The Sustainable Development of Success for Business Operations of Community Enterprises in Nakhon Pathom Province

¹พงษ์สันต์ ตันหยง และ ²พัชรกานต์ นิมิตรศติกุล

¹Pongsan Tanyong and ²Patcharakan Nimitsadikul

^{1, 2}คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

^{1, 2}Faculty of Management Science, Nakhon Pathom Rajabhat University, Thailand

E-mail: ²ade@webmail.npru.ac.th

Received July 11, 2022; Revised August 3, 2022; Accepted September 8, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จอย่างยั่งยืนในการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐม และระดับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน 2. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนในการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐม 3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความสำเร็จอย่างยั่งยืนในการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐม ใช้การวิจัยแบบผสม เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพรรณนา และการวิเคราะห์ด้วยสมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะของผู้ประกอบการ การมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงาน ความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ และความสำเร็จอย่างยั่งยืนในการประกอบธุรกิจ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้งหมด 2) ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนคือคุณลักษณะผู้ประกอบการมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมมีผลต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน ส่วนภาวะผู้นำเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน การสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานภายนอกมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน ความเข้มแข็งในการบริหารจัดการมีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน ตัวแบบสมการโครงสร้างนี้มีค่าอำนาจพยากรณ์ความสำเร็จอย่างยั่งยืนในการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐม ได้ร้อยละ 76 และ 3) แนวทางในการพัฒนาความสำเร็จอย่างยั่งยืนในการประกอบธุรกิจ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐมควรมีคุณลักษณะของผู้ประกอบการ

เน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานต่อเนื่อง และสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ

คำสำคัญ: วิสาหกิจชุมชน ; ความสำเร็จอย่างยั่งยืน; การพัฒนา

Abstract

This article aimed to study: 1) the level of sustainable success in doing business of community enterprises in Nakhon Pathom Province and the level of causal factors affecting sustainable success; 2) the causal factors influencing sustainable success in business operations of community enterprises in Nakhon Pathom Province; and 3) the guidelines for sustainable success development in business operations of community enterprises in Nakhon Pathom Province. This research was a mixed methods research approach. The instruments for collecting data were questionnaires and interviews. The statistics in the data analysis were descriptive statistics and structural equation model analysis. The research results were found as follows: 1) Entrepreneurial characteristics, participation, transformational leadership, support from government and related agencies, strengths of management and sustainable success in business, all factors have a high level of opinion; 2) The causal factors influencing sustainable success founded that entrepreneurial characteristic directly and indirectly influenced sustainable success. Participation has an indirect influence on sustainable success. Transformational leadership has a direct and indirect influence on sustainable success. Government and related agencies' support has an indirect influence on sustainable success. The strengths of management have a direct influence on sustainable success. This structural equation model has the R square of sustainable success in doing business in the community enterprises within Nakhon Pathom province, at 76 percent; and 3) Guidelines for developing sustainable success in business. Community enterprise entrepreneurs in Nakhon Pathom province should have entrepreneurial characteristics by emphasizing the participation of community enterprise groups, and also transformational leadership. It should also receive support from the government and related agencies and empower the strengths of management.

Keywords: Community Enterprises; Sustainable success; Development

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันนี้มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงเป็นพลวัตตลอดเวลา ทำให้ส่งผลกระทบต่อทุกสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเศรษฐกิจนั้น จะต้องมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลาโดยมีสาเหตุหลักมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายนอกที่เห็นได้ชัดเจน คือ การเติบโตของเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ ทำให้ธุรกิจที่เป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจต้องปรับตัวเป็นอย่างมาก นอกจากนั้นการเกิดโรคระบาด คือ ไวรัสโควิด-19 ยิ่งส่งผลกระทบหนักต่อระบบเศรษฐกิจยิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งกลุ่มที่ถูกผลกระทบมากที่สุดจะเป็นกลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งรวมไปถึงธุรกิจชุมชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดเล็ก โดยเฉพาะวิสาหกิจชุมชนที่รัฐบาลสนับสนุนในการจัดตั้งโดยมีพระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชนรองรับ ซึ่งธุรกิจชุมชนเป็นรากฐานที่สำคัญของประเทศ รัฐบาลจึงเล็งเห็นความสำคัญจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างเสริมความเข้มแข็งของภาคครัวเรือน ชุมชนและสังคม เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ เพื่อการพัฒนาประเทศไปสู่ความสมดุลที่ยั่งยืน โดยจะต้องให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้มากขึ้น การมีแนวคิดในการสร้างฐานรากที่ดีจะส่งผลให้เศรษฐกิจแข็งแกร่ง รัฐบาลจึงมีการออกกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนนั้นคือ พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 เดือนมกราคม 2548 เป็นต้นไป และพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2548)

วิสาหกิจชุมชน นับเป็นกลไกหนึ่งที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน โดยนำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรนำมาผลิตสินค้าหรือบริการ ก่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับชุมชน ตลอดจนสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบเศรษฐกิจฐานรากของประเทศได้เป็นอย่างดี ในปี 2562 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (GDP MSME) ซึ่งได้รวมวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) เข้ามารวมในปี 2562 มีมูลค่ากว่า 5.96 ล้านล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 35.3 ของ GDP รวมทั้งประเทศ แสดงถึงบทบาทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (MSME) ต่อเศรษฐกิจเป็นอย่างยิ่ง (สำนักส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2563) ส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (GDP MSME) ในไตรมาส 2/2563 ลดลง 17.2% ส่งผลให้ GDP MSME ในครึ่งปีแรกของปี 2562 ลดลง 9.9% บาท คิดเป็นสัดส่วนต่อ GDP รวมทั้งประเทศ เท่ากับ 34.0% สำหรับสาเหตุที่ GDP MSME ไตรมาสที่ 2 ของปี 63 ลดลงมากกว่าภาพรวมของประเทศเป็นผลมาจากความรุนแรงของโรคโควิด-19 และมีการแพร่ระบาดทั้งในไทยและต่างประเทศ รวมทั้งมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดที่เข้มงวดในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ส่งผลให้ธุรกิจภาคการค้าและภาคบริการหลายประเภทที่มีความสำคัญต่อ MSME ทั้งจำนวนกิจการและจำนวนการจ้างงาน จำเป็นต้องหยุดกิจการชั่วคราว หรือแม้กระทั่งปิดกิจการ ทำให้รายได้ลดลง รวมถึงฝั่งของผู้ประกอบการเอง และในส่วนของผู้ใช้แรงงานที่ต้องขาดรายได้ ซึ่งรวมถึงรายได้จากการท่องเที่ยวที่หายไปมาจากชาวไทยและชาวต่างชาติตลอดทั้งไตรมาส ขณะที่ตลอดทั้งปี 2563 GDP MSME จะหด

ตัวถึง 9.5% ซึ่งเป็นผลจากการหดตัวของ การบริโภคทั้งภาครัฐ และเอกชนที่มีแนวโน้มหดตัวลงกว่าเดิม และทิศทางการบริโภคภายในประเทศยังไม่สามารถทำได้เต็มที่ ส่งผลให้ชะลอตัวลง อีกทั้งในภาค การลงทุนของภาคเอกชนมีแนวโน้มชะลอตัวลงกว่าที่คาดการณ์ไว้ ทั้งนี้แนวโน้มเศรษฐกิจปี 2563– 2564 แม้ว่าประเทศไทยจะควบคุมโรคโควิด-19 ได้ดีอย่างต่อเนื่อง แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วง คือ ระบบ เศรษฐกิจที่กำลังเผชิญปัญหาอย่างหนัก ซึ่งโรคโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจ ไทย และยังคงเผชิญกับความไม่แน่นอนสูงจากปัจจัยอื่น ๆ อีก เช่น การแข็งค่าของเงินบาท รวมถึง ประเด็นทางการเมือง เป็นต้น (สำนักส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2563) จึงกระทบต่อ ภาคธุรกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งวิสาหกิจรายย่อยหรือวิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็งน้อยกว่าธุรกิจขนาด อื่น ๆ

จังหวัดนครปฐมก็เช่นเดียวกันเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพที่จะพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากตั้งอยู่ทางด้านใต้ของจังหวัดกรุงเทพมหานครเพียง 56 กิโลเมตร เป็นเมืองแห่งอาหารและมี แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากการเป็นจังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร ทำให้เป็นพื้นที่ เป้าหมายของการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อรองรับการขยายตัวของ กรุงเทพมหานคร ส่งผลให้จังหวัดนครปฐมเป็นศูนย์กลางของภาคตะวันตก และเป็นจุดเริ่มต้นของประตูสู่ภาคใต้ และการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ประกอบกับจังหวัดนครปฐมมีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่าน ทำให้สภาพ ดินและแหล่งน้ำมีความอุดมสมบูรณ์ สามารถเลือกพืชเศรษฐกิจมาปลูกเป็นพืชเสริมรายได้แก่ เกษตรกรได้มากมายหลายชนิด จากการกระจายความเจริญของกรุงเทพมหานคร และการเคลื่อนย้าย ประชากรเข้าสู่จังหวัดนครปฐม ทำให้เศรษฐกิจของจังหวัดนครปฐมขยายตัวในทุกด้านอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการอุตสาหกรรม ด้านการบริการ ด้านการศึกษา มีสถาบันการเงินอยู่จำนวน มาก ทำให้สะดวกในการประกอบกิจกรรมทางพาณิชย์กรรม และเมื่อมาดูด้านการเกษตร อุตสาหกรรม ที่จะเกี่ยวข้องกับธุรกิจขนาดต่าง ๆ ตั้งแต่ขนาดเล็กไปถึงขนาดใหญ่ นั้นมีความสำคัญเป็น แหล่งผลิตอาหารสู่ครัวโลก มีโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต (องค์การบริหารส่วน จังหวัดนครปฐม, 2559)

ข้อมูลจากสำนักงานเกษตรจังหวัดนครปฐมพบว่าปัจจุบันมีจำนวนวิสาหกิจชุมชนจำนวน 240 กลุ่ม ส่วนใหญ่ผลิตสินค้าที่เกี่ยวกับการเกษตรมีทั้งแปรรูปและไม่แปรรูปมีส่วนน้อยที่ให้บริการ และเป็น อาหารและกลุ่มสมุนไพร เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งก็สอดคล้องกับความสำคัญของการพัฒนาที่จะให้เป็นแหล่ง ผลิตอาหารสู่ครัวโลก แต่ปัญหาหลักนั้นพบว่ายังขาดความรู้ในการพัฒนาในหลาย ๆ ส่วนไม่ว่าจะเป็น ตัวสินค้าหรือบริการ การตลาด ตลอดจนเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อรองรับการแข่งขันและการที่ ประเทศไทยมีนโยบายนำประเทศเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 (สำนักงานเกษตรจังหวัดนครปฐม, 2562)

จากงานวิจัยของชลกนก โสภิตตณิน, ชนิดาภา ดีสุขอนันต์ และ วรเทพ ตรีวิจิตร (2560) พบว่าระดับปัญหาอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของผู้จัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนงานวิจัยของ ศิริภรณ์ พงศ์ลี, สรณิญา สอดสี และเกตุวดี สมบูรณ์ทวี

(2560) พบว่าแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและช่องทางการตลาดมะเขือเทศราชินี กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลดอนตูม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม คือ การร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในการพัฒนาเครื่องมือในการผลิตมะเขือเทศราชินี การพัฒนาทักษะของสมาชิกในกลุ่ม การบริหารจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายให้ครอบคลุมทุกตลาด ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวแล้วแต่เกี่ยวข้องกับ การบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการตลาด การบัญชีและการเงิน การพัฒนาบุคลากร ดังนั้น การสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ที่ยังเป็นปัญหาให้กับวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้สามารถเติบโตได้อย่างมั่นคง ยั่งยืนและยั่งยืนในยุคของการแข่งขันที่ทวีความรุนแรง จะเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาให้กับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์, รังสรรค์ สิงห์เลิศ และ สมสงวน บัณฑิตโก (2553) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน พบว่าปัจจัย การบริหารและการจัดการส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน และงานวิจัยของประพันธ์พงษ์ ชินพงษ์ (2562) พบว่าศักยภาพวิสาหกิจชุมชนที่ประกอบด้วย การจัดการความรู้และข้อมูล ผลลัพธ์การดำเนินงาน การจัดการสินค้าหรือบริการ ทิศทาง แผนการดำเนินงานและการบริหาร และการบริหารตลาดส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวโฮมสเตย์ กล่าวได้ว่า การสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ จะส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการบริหารจัดการและความสำเร็จอย่างยั่งยืน พบว่า มีตัวแปรที่เกี่ยวข้องจากการทบทวนวรรณกรรม ได้แก่ คุณลักษณะผู้ประกอบการ การมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานภายนอกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการบริหารจัดการและความสำเร็จอย่างยั่งยืนของธุรกิจ (Faruk, Hassan, & Islam, 2016; Frey et al., 2019; นิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์ และ คณะ, 2553; ประกิต ทองแท่งไทย และ ศุภวัฒนากร วงศ์นวสุ, 2557; ไพบุลย์ พันธวงศ์และคณะ, 2559; ดุษฎี นาคเรือง และคณะ 2560; ทักษญา สง่าโยธิน, 2560; ปณิตา แจ้ตนาลาว, และธรีณี มณีศร, 2563) ดังนั้น จากความสำคัญของจังหวัดนครปฐมที่ได้กล่าวมาและประกอบกับคณะผู้วิจัยทำงานในสถาบันการศึกษาที่มีพันธกิจหลักในการพัฒนาท้องถิ่นจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาความสำเร็จอย่างยั่งยืนในการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐมในลักษณะการวิจัยแบบผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณในลักษณะตัวแบบเชิงสาเหตุแบบสมการโครงสร้าง และการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาข้อเสนอแนะ เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนนั้นทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสามารถแข่งขันในยุคของการแข่งขันได้อย่างเข้มแข็งและประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จอย่างยั่งยืนในการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐม และระดับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนในการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐม
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความสำเร็จอย่างยั่งยืนในการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐม

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่องการพัฒนาความสำเร็จอย่างยั่งยืนในการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐม สรุปลักษณะที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมได้ดังนี้

คุณลักษณะผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลที่จัดตั้งธุรกิจ และสามารถดำเนินธุรกิจให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยอาศัยลักษณะเด่นส่วนบุคคลในการดำเนินธุรกิจ 5 ลักษณะ ตามแนวคิดของ Dess, Lumpkin & Taylor (2005) ดังนี้ 1) ความเป็นอิสระในการบริหารงาน (Autonomy) 2) การสร้างนวัตกรรม (Innovativeness) 3) การทำงานเชิงรุก (Proactiveness) 4) ความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) และ 5) การเผชิญกับความเสี่ยง (Risk taking)

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานการที่สมาชิกได้มีโอกาสตามแนวคิดของ Cohen & Uphoff (1980) คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง กระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของผู้นำตามหรือสมาชิกกลุ่ม ในด้านผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น การสร้างแรงบันดาลใจ ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความรู้สึกเชื่อมั่น มีทัศนคติยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทางบวก พร้อมทั้งจะอุทิศตนเพื่อให้องค์การบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ใช้แนวคิดของ Bass & Avolio (1994) ในการวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยประกอบด้วยองค์ประกอบ คือ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นทางปัญญา และ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

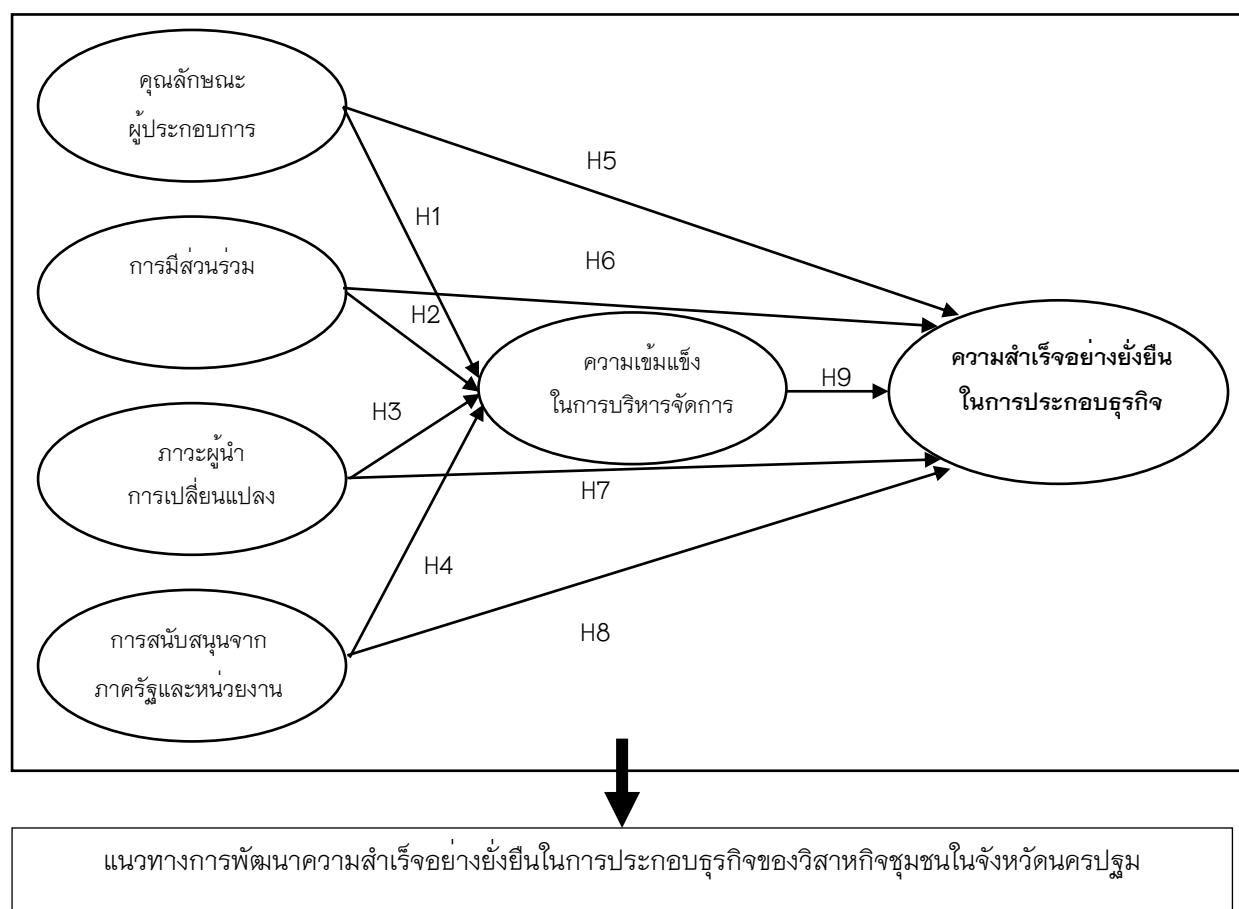
การสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานภายนอก หมายถึง การได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ในด้านงบประมาณ องค์ความรู้ การสนับสนุน ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยใช้แนวคิดของ กัลป์กร ไชยหนู (2552) ที่กำหนดประเด็นการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภายนอก ประกอบด้วย 1) ด้านการผลิต 2) ด้านการตลาด 3) ด้านการเงินหรือสินเชื่อ และ 4) ด้านอื่น ๆ

ความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ หมายถึง ผู้ประกอบการที่มีความสามารถในการดำเนินการด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยไม่ย่อท้อหวั่นไหว โดยใช้แนวคิดของ กัลยารัตน์ ชีระธนชัยกุล (2562) ในการวัดความเข้มแข็งในการบริหารจัดการธุรกิจ ประกอบด้วย 1) ด้านการผลิต 2) ด้านการจัดหาเงินทุน 3) ด้านการจัดหาทรัพยากรบุคคล และ 4) ด้านการบริหารการตลาด

ความสำเร็จในการประกอบการอย่างยั่งยืน หมายถึง ผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องอันก่อให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินธุรกิจ โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ปัจจัยด้านการเงิน ปัจจัยด้านลูกค้า ปัจจัยด้านกระบวนการดำเนินงานภายใน และปัจจัยด้านการเรียนรู้และการเติบโต ตามแนวคิดของ Kaplan & Norton (1996)

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม ผู้วิจัยสร้างกรอบแนวคิดที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

- H1: คุณลักษณะผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความเข้มแข็งของการบริหารจัดการ
- H2: การมีส่วนร่วมมีอิทธิพลทางตรงต่อความเข้มแข็งของการบริหารจัดการ
- H3: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อความเข้มแข็งของการบริหารจัดการ
- H4: การสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานภายนอกมีอิทธิพลทางตรงต่อความเข้มแข็งของการบริหารจัดการ
- H5: คุณลักษณะผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อส่งผลกระทบต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน
- H6: การมีส่วนร่วมมีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน
- H7: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน
- H8: การสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานภายนอกมีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน
- H9: ความเข้มแข็งของการบริหารจัดการมีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสม พื้นที่วิจัย คือ จังหวัดนครปฐม มีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครปฐมตำแหน่งเป็นคณะกรรมการกลุ่มจำนวน 1,680 ราย จากวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครปฐม 240 กลุ่ม (สำนักงานเกษตรจังหวัดนครปฐม, 2562)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครปฐม ตำแหน่งเป็นคณะกรรมการกลุ่มจำนวน 365 ราย ใช้วิธีการคัดเลือกด้วยโปรแกรม G* Power 3 (Erdfelder et al., 2007) โดยแปรสังเกตได้เท่ากับ 24 ตัว ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 365 คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ที่ผ่านการทดสอบคุณภาพด้วยความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จำนวน 82 คำถามได้ค่า IOC =1.00 ทุกรายข้อ และตรวจสอบความเที่ยง (reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา จากการทดลอง (try out) วิสาหกิจชุมชนที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย ได้ค่าระหว่าง .872 – .972 ผ่านเกณฑ์คุณภาพ

การรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามจากตัวอย่างตามสัดส่วนที่คำนวณได้ โดยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือชี้แจงการวิจัย และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยทางไปรษณีย์ ติดตามการตอบกลับด้วยการโทรศัพท์ตามหมายเลขโทรศัพท์ที่ได้ลงทะเบียนไว้กับจังหวัดนครปฐมจนครบจำนวน

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ และร้อยละ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ

อย่างยั่งยืนในการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐม และระดับความสำเร็จอย่างยั่งยืน ใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอธิบายความหมายของค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ในการทดสอบสมมติฐานและวิเคราะห์เส้นทาง

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ เกษตรจังหวัดหรือเกษตรอำเภอหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายดูแลวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครปฐม จำนวน 2 คน และตัวแทนผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครปฐมที่ประสบความสำเร็จในการประกอบการ รวม 5 คน โดยการสัมภาษณ์เจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การรวบรวมข้อมูลโดยทำการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อที่จะดำเนินการสัมภาษณ์ จากนั้นทำการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการจดบันทึกและบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ตามเวลาที่ได้นัดหมาย การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการ การมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง การสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงาน ความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ และความสำเร็จอย่างยั่งยืนในการประกอบธุรกิจ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกตัวแปร

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า ตัวแปรสังเกตได้มีค่าความเบี่ยงเบนระหว่าง -0.889 ถึง -0.099 และมีค่าความโด่งอยู่ระหว่าง -0.804 ถึง 1.175 ซึ่งค่าความเบ้และค่าความโด่งไม่เกิน ± 2 (Kline, 2011) แสดงว่าตัวแปรทั้งหมดมีการแจกแจงปกติหลายตัวแปร และแสดงการทดสอบประสิทธิภาพตัวแบบดังตารางที่ 1

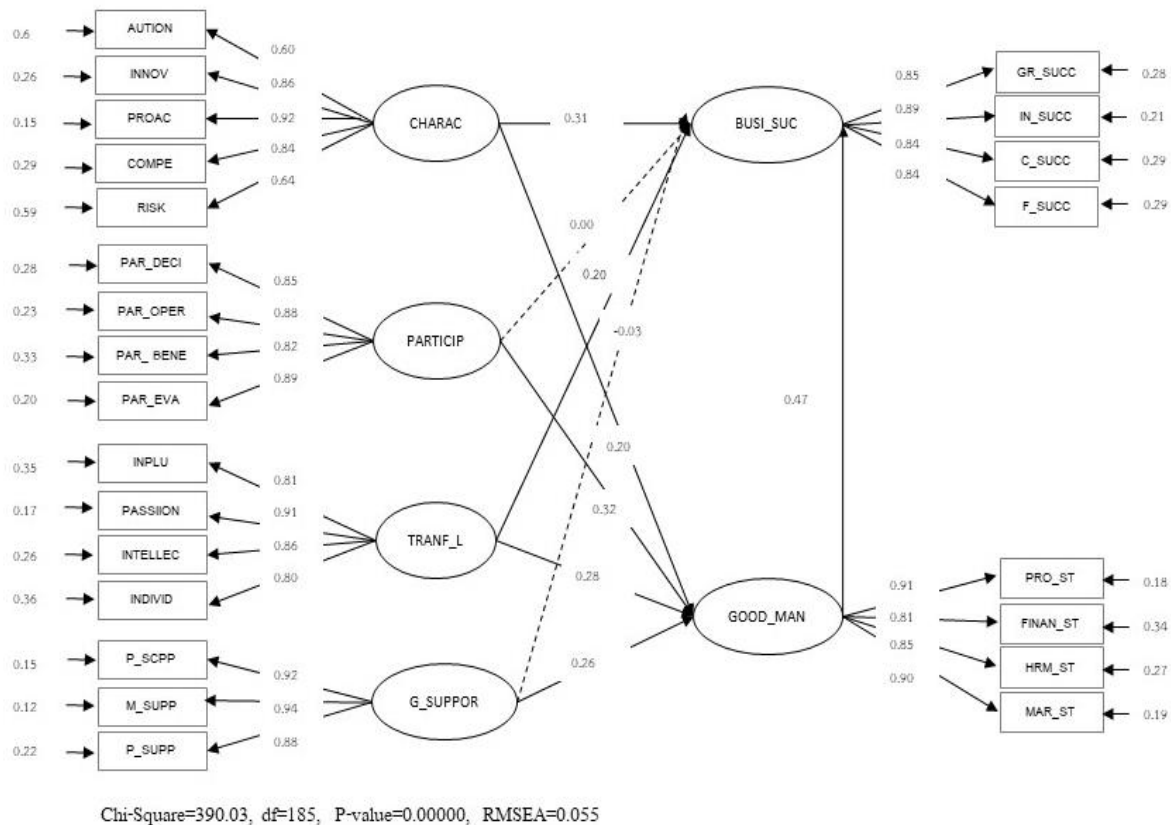
ตารางที่ 1 ค่าความเที่ยงของตัวแปรแฝง (ρ_c) ความแปรปรวนเฉลี่ยของตัวแปรที่สังกัดได้ด้วยองค์ประกอบ (ρ_v) ค่าความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ (R^2) และค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ (λ)

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกตได้	ρ_c	ρ_v	R^2	λ
1. คุณลักษณะผู้ประกอบการ (CHARAC)	1.1 ความเป็นอิสระในการบริหารงาน	0.94	0.76	0.36	0.60**
	1.2 การสร้างนวัตกรรม			0.74	0.86**
	1.3 การทำงานเชิงรุก			0.85	0.92**
	1.4 ความสามารถในการแข่งขัน			0.71	0.84**
	1.5 การเผชิญกับความเสี่ยง			0.41	0.64**
2. การมีส่วนร่วม (PARTICIP)	2.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	0.97	0.86	0.72	0.85**
	2.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการ			0.77	0.88**
	2.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์			0.67	0.82**
	2.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล			0.80	0.89**
3.ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (TRANF_L)	3.1 การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	0.94	0.78	0.65	0.81**
	3.2 การสร้างแรงบันดาลใจ			0.83	0.91**
	3.3 การกระตุ้นทางปัญญา			0.74	0.86**
	3.4 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล			0.64	0.80**
4. การสนับสนุนจากภาครัฐ และหน่วยงานภายนอก (G_SPPOR)	4.1 ด้านการผลิต	0.93	0.81	0.85	0.92**
	4.2 ด้านการตลาด			0.88	0.94**
	4.3 ด้านการเงิน/สินเชื่อ			0.78	0.88**
5. ความเข้มแข็งในการบริหาร จัดการ (GOOD_MAN)	5.1 ด้านการผลิต	0.95	0.83	0.82	0.91**
	5.2 ด้านการจัดหาเงินทุน			0.66	0.81**
	5.3 ด้านการจัดหาทรัพยากรบุคคล			0.73	0.85**
	5.4 ด้านการบริหารการตลาด			0.81	0.90**
6.ความสำเร็จอย่างยั่งยืน ในการประกอบธุรกิจ (BUSI_SUC)	6.1 ด้านการเงิน	0.96	0.85	0.71	0.84**
	6.2 ด้านลูกค้า			0.71	0.84**
	6.3 ด้านกระบวนการดำเนินงานภายใน			0.79	0.89**
	6.4 ด้านการเรียนรู้และเติบโต			0.72	0.85**

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ($p < .01$)

จากตารางที่ 1 พบว่าการประเมินประสิทธิภาพของตัวแบบการวัด ด้วยค่าความตรง (validity) มีค่าสูงโดยทุกตัวแปรแฝงมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.60 และมีนัยสำคัญทางสถิติ (Diamantopoulos, & Siguaw, 2000, pp. 92) และ มีความเที่ยง (reliability) สูงด้วยการพิจารณาค่าความเที่ยงของตัวแปรแฝง (ρ_c) ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.60 ทุกตัวแปร และความแปรปรวนเฉลี่ยของตัวแปรที่สังกัดได้ด้วยองค์ประกอบสูง (ρ_v) ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.50 ทุกตัวแปร (Diamantopoulos, & Siguaw, 2000) ดังนั้นตัวแบบสมการโครงสร้างนี้มีประสิทธิภาพในการวัดสูง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากดัชนีที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องและความกลมกลืนของตัวแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (หลังปรับตัวแบบ) พบว่า $\chi^2/df = 2.11$, GFI = 0.92 RMSEA = 0.055, CFI = 0.99, NFI = 0.99 TLI (NNFI) = 0.99, Standardized RMR = 0.032 ซึ่งผ่านเกณฑ์ทุกตัว จึงอ่านผลการวิเคราะห์เส้นทางดัง ภาพที่ 2 และ ตารางที่ 2

ภาพที่ 2 ตัวแบบปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนในการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐมเมื่อปรับให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตัวแปรคุณลักษณะผู้ประกอบการ (CHARAC) ประกอบไปด้วย 1) ความเป็นอิสระในการบริหารงาน (AUTION) 2) การสร้างนวัตกรรม (INNOV) 3) การทำงานเชิงรุก (PROAC) 4) ความสามารถในการแข่งขัน (COMPE) 5) การเผชิญกับความเลี่ยง(RISK)

การมีส่วนร่วม (PARTICIP) ประกอบไปด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (PAR_DECI) 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการ (PAR_OPEN) 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (PAR_BENE) 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (PAR_EVA)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (TRANF_L) ประกอบไปด้วย 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (INPLU) 2) การสร้างแรงบันดาลใจ (PASSION) 3) การกระตุ้นทางปัญญา (INTELLEC) 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (INDIVID)

การสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานภายนอก (G_SPPOR) ประกอบไปด้วย 1) ด้านการผลิต (S_SCPP) 2) ด้านการตลาด (M_SUPP) 3) ด้านการเงิน/สินเชื่อ (P_SUPP)

ความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ (GOOD_MAN) ประกอบไปด้วย 1) ด้านการผลิต (PRO_ST) 2) ด้านการจัดหาเงินทุน (FINAN_ST) 3) ด้านการจัดหาทรัพยากรบุคคล (HRM_ST) 4) ด้านการบริหารการตลาด (MAR_ST)

ความสำเร็จอย่างยั่งยืนในการประกอบธุรกิจ (BUSI_SUC) ประกอบไปด้วย 1) ด้านการเงิน (GR_SUCC) 2) ด้านลูกค้า (IN_SUCC) 3) ด้านกระบวนการดำเนินงานภายใน (C_SUCC) 4) ด้านการเรียนรู้และเติบโต (F_SUCC)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เส้นทาง ของตัวแบบสมการโครงสร้างปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนในการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐม

ตัวแปรอิสระ							
ตัวแปรตาม	R ²	อิทธิพล	คุณลักษณะ ผู้ประกอบการ	การมีส่วนร่วม	ภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลง	การสนับสนุน จากภาครัฐ และหน่วย งานภายนอก	ความ เข้มแข็งใน การบริหาร จัดการ
ความ เข้มแข็งใน การบริหาร จัดการ	0.83	DE	0.20** (3.47)	0.32** (3.76)	0.28** (4.62)	0.26** (7.45)	–
		IE	–	–	–	–	–
		TE	0.20** (3.47)	0.32** (3.76)	0.28** (4.62)	0.26** (7.45)	–
ความสำเร็จ อย่างยั่งยืน	0.76	DE	0.31** (5.03)	0.00 (0.01)	0.20** (3.11)	–0.03 (–0.61)	0.47** (4.75)
		IE	0.09** (2.87)	0.15** (2.88)	0.13** (3.41)	0.13** (4.07)	–
		TE	0.40** (6.10)	0.15 (1.61)	0.33** (4.96)	0.10** (2.61)	0.47** (4.75)

หมายเหตุ: DE = อิทธิพลทางตรง (Direct Effect), IE = อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect), TE = อิทธิพลภาพรวม (Total Effect),

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < 0.05$), **ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < 0.01$)

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน พบว่า คุณลักษณะผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน ภาวะผู้นำเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน การสนับสนุนจาก

ภาครัฐและหน่วยงานภายนอกมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน ความเข้มแข็งในการบริหารจัดการมีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน ตัวแบบสมการโครงสร้างนี้มีค่าอำนาจพยากรณ์ความสำเร็จอย่างยั่งยืนในการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐม ได้ร้อยละ 76

ผลการทดสอบสมมติฐาน เป็นไปตามสมมติฐาน 7 สมมติฐาน ประกอบไปด้วย

H1: คุณลักษณะผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความเข้มแข็งของการบริหารจัดการ H2: การมีส่วนร่วมมีอิทธิพลทางตรงต่อความเข้มแข็งของการบริหารจัดการ H3: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อความเข้มแข็งของการบริหารจัดการ H4: การสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานภายนอกมีอิทธิพลทางตรงต่อความเข้มแข็งของการบริหารจัดการ H5: คุณลักษณะผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อส่งผลกระทบต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน H8: การสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานภายนอกมีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน H9: ความเข้มแข็งของการบริหารจัดการมีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน 2 สมมติฐาน ประกอบไปด้วย H6: การมีส่วนร่วมมีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน H7: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ที่ 3 แนวทางการพัฒนาความสำเร็จอย่างยั่งยืนในการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐม พบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐมที่ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน ผู้ประกอบการจะต้องมีคุณลักษณะเด่น ได้แก่ ความเป็นอิสระในการบริหารงาน การสร้างนวัตกรรม การทำงานเชิงรุก ความสามารถในการแข่งขัน การเผชิญกับความเสี่ยง ผู้ประกอบการต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล ผู้ประกอบการต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ต้องการผู้นำที่มีอุดมการณ์ มีความพยายามสร้างแรงบันดาลใจ จูงใจสมาชิกเพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจ เน้นการกระตุ้นสมาชิกให้มีส่วนร่วมในองค์การ และต้องให้การดูแลเอาใจใส่ผู้ตามเป็นรายบุคคลด้วย และผู้ประกอบการอาจจะต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภายนอก ในด้านงบประมาณ องค์ความรู้ การสนับสนุน ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการเงิน และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐมประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน โดยความสำเร็จอย่างยั่งยืนวัดจาก 1) ตัวชี้วัดด้านการเงิน 2) ตัวชี้วัดด้านลูกค้า 3) ตัวชี้วัดด้านกระบวนการภายใน และ 4) ตัวชี้วัดด้านการเรียนรู้และการเติบโต

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยขออภิปรายผลตามสมมติฐาน ดังนี้

1. คุณลักษณะผู้ประกอบการ มีอิทธิพลทางตรงต่อความเข้มแข็งของการบริหารจัดการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดุษฎี นาคเรือง และคณะ (2560) ที่พบว่า ด้าน

คุณลักษณะของสมาชิกมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจ ชุมชนจังหวัดยะลา สอดคล้องกับงานวิจัยของสมเกียรติ สุทธินรากร (2560) ที่พบว่า สิ่งที่ทำให้การประกอบการประสบความสำเร็จคือ คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และยังสอดคล้องกับ Bygrave, & Zacharakis (2008) ที่กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ พึงกระทำเพื่อทำการขับเคลื่อนให้ธุรกิจมีสมรรถนะที่สูงขึ้น ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่ผันผวน ดังนั้นผู้ประกอบการควรต้องมีคุณลักษณะเฉพาะในการดำเนินธุรกิจเชิงกลยุทธ์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับธุรกิจ

2. การมีส่วนร่วมมีอิทธิพลทางตรงต่อความเข้มแข็งของการบริหารจัดการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม, และอุษณากร ทาวะรัมย์ (2561) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมเป็นหนึ่งในหลายปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อความเข้มแข็งของชุมชนฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของไพบูลย์ พันธุ์วงศ์ และคณะ (2559) ที่พบว่า หนึ่งในหลายปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนตำบลสะลวง ได้แก่ การมีส่วนร่วม ซึ่ง Putti (1987) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม เป็นพื้นฐานของกิจกรรมต่าง ๆ จะส่งผลให้การบริหารจัดการขยายไปสู่การปฏิบัติงาน ในระดับล่าง ของ องค์การก่อให้เกิดความเข้มแข็งในที่สุด

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อความเข้มแข็งของการบริหารจัดการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของประกิต ทองแท่งไทย และศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวุธ (2557) ที่พบว่า ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนเกิดจากความเข้มแข็งของผู้นำกลุ่ม การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มได้ก่อให้เกิดผลดี มีความก้าวหน้ามีประสิทธิภาพและเข้มแข็งเกิดความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจซึ่งสอดคล้องกับ Bass & Avolio (1994) ที่กล่าวว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการที่ผู้นำเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ตามให้สูงขึ้นจากความพยายามที่คาดหวัง เป็นผลให้ปฏิบัติงานเกินความคาดหวังจึงทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง

4. การสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานภายนอกมีอิทธิพลทางตรงต่อความเข้มแข็งของการบริหารจัดการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของพีระศักดิ์ วรฉัตร (2561) ที่พบว่า หนึ่งในปัจจัยทั้ง 12 ด้าน คือ ปัจจัยด้านนโยบายของรัฐ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม, และ อุษณากร ทาวะรัมย์ (2561) ที่พบว่า หนึ่งในสี่ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน ซึ่งสรุปได้ว่าหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจึงมีส่วนสำคัญที่จะช่วยพัฒนาให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านบริหารจัดการที่เป็นตัวแปรที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ

5. คุณลักษณะผู้ประกอบการส่งผลทางตรงต่อส่งผลต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมเกียรติ สุทธินรากร (2560) ที่พบว่า สิ่งที่ทำให้การประกอบการประสบความสำเร็จ คือ คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และการมีประสบการณ์

ทางการตลาดของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ซึ่ง Hodgetts, & Kuratko (1995) ได้เสนอคุณลักษณะที่เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของเจ้าของธุรกิจขนาดย่อม หรือผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ 1 ใน 10 นั้น คือมีคุณลักษณะความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จ

6. การมีส่วนร่วมส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทักษิญา สง่าโยธิน (2560) ที่พบว่า หนึ่งในปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ค้นพบ คือ ความสามัคคีในกลุ่ม การมีส่วนร่วม และความผูกพัน อธิบายได้ว่าการมีส่วนร่วมเพียงอย่างเดียว นั้นไม่ได้ช่วยให้ธุรกิจประสบความสำเร็จได้ เพราะมีปัจจัยอื่น ๆ อีก ไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการที่เข้มแข็ง คุณลักษณะผู้ประกอบการ ภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่ม เป็นต้น เพียงแต่การมีส่วนร่วมนั้นจะทำให้ทางกลุ่มมีความเข้มแข็งผ่านองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมอันจะนำมาซึ่งความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งในงานวิจัยนี้พบว่าการมีส่วนร่วมส่งผลทางอ้อมต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนผ่านความเข้มแข็งในการบริหารจัดการกลุ่ม

7. ภาวะผู้นำเปลี่ยนแปลงส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์, รังสรรค์ สิงห์เลิศ, และสมสงวน บัสสาโก (2553) ที่พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด มีจำนวน 4 ปัจจัย ซึ่ง ผู้นำ เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของทักษิญา สง่าโยธิน (2560) ที่พบว่าปัจจัยด้านภาวะผู้นำเป็นหนึ่งในปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Faruk, Hassan & Islam (2016) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจเพื่อสังคมในบังคลาเทศ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าปัจจัยสำคัญหลายประการที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการประกอบการเพื่อสังคม ได้แก่ ความเป็นผู้นำ ซึ่งองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดของ Bass & Avolio (1994) ช่วยให้ผู้นำสามารถทำให้ผู้ตามทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและไปในทิศทางที่ผู้นำต้องการหรือตั้งเป้าหมายไว้

8. การสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานภายนอกส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Frey et al. (2019) ที่พบว่า การสนับสนุนจากภาครัฐจะช่วยให้ผู้ประกอบการธุรกิจป่าไม้ชุมชนประสบความสำเร็จ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณิดา แจ้ดนาลาว และ ธรินี มณีศรี (2563) ที่พบว่าการศึกษาที่วิสาหกิจชุมชนสินค้าเกษตรจะประสบความสำเร็จและยั่งยืนได้นั้น หนึ่งในหลายปัจจัยคือการได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่กำกับดูแลและภาคเอกชนและมีการจัดการอย่างเป็นระบบ อธิบายได้ว่าการสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานภายนอกแต่เพียงอย่างเดียวนั้นไม่ทำให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จได้ และในอดีตจะพบว่าวิสาหกิจชุมชนบางรายนั้นรอดคอยแต่ความช่วยเหลือจากภาครัฐและหน่วยงานภายนอกแต่เพียงอย่างเดียว ไม่ค่อยพัฒนาในปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่าการสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานภายนอกนั้นไปส่งผลทางอ้อมต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนอย่าง ผ่านความเข้มแข็งของการบริหารจัดการ

9. ความเข้มแข็งของการบริหารจัดการส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Intanon, Sumkaew & Wattana (2019) ที่พบว่าการบริหารจัดการในเรื่องเงินทุน ระบบบัญชี การผลิตที่มีประสิทธิภาพ ปฏิสัมพันธ์กับภายนอก และการจัดการข้อมูลสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของรุสสี นุห์, ธวัช นุ้ยพอม และ อริศ หัสมา (2563) ที่พบว่า ปัจจัยสมรรถนะด้านการตลาดและสมรรถนะ ด้านการปฏิบัติการมีอิทธิพล ต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนสาละใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งการมีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการนั้นจะทำให้มีโอกาสในการประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจมากกว่าเพราะการบริหารจัดการนั้นเป็นหัวใจในการขับเคลื่อนในการดำเนินธุรกิจ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากตัวแบบสมการโครงสร้าง จะเห็นได้ว่าความเข้มแข็งในการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ เช่น การตลาด การเงิน การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การผลิต เป็นต้น เป็นตัวแปรส่งผ่านที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน ซึ่งมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นการมุ่งพัฒนาหรือสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการให้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐมจึงเป็นแนวทางในการพัฒนาไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะผู้ประกอบการส่งผลทางตรงต่อความเข้มแข็งของการบริหารจัดการ และความสำเร็จอย่างยั่งยืน นอกจากนั้นยังส่งผลทางอ้อมผ่านความเข้มแข็งของการบริหารจัดการ ไปยังความสำเร็จอย่างยั่งยืน ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ประกอบการสามารถนำไปใช้ดังนี้

1.1.1 ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐม สามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาตนเองด้วยการเทียบเคียงว่าตนเองมีคุณลักษณะใดใน 5 องค์ประกอบนี้ที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อเป็นแนวทางในการยกระดับคุณลักษณะของตนเองไปสู่ความสำเร็จในอนาคตข้างหน้า อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นและก้าวไปสู่ในระดับสูงต่อไป

1.1.2 ทางหน่วยงานที่รับผิดชอบในการที่จะพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐม เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชน สามารถนำคุณลักษณะทั้ง 5 องค์ประกอบ ไปใส่ในหัวข้อการอบรมในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยเน้นไปที่น้ำหนักองค์ประกอบในเรื่องการทำงานเชิงรุกและการสร้างนวัตกรรมเพราะมีน้ำหนักองค์ประกอบมาก

ที่สุด หรืออาจเพิ่มการเชิญผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐมและมีคุณลักษณะเหล่านี้มาร่วมถ่ายทอดให้กับผู้ประกอบการคนอื่น ๆ ที่เข้าร่วมโครงการเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ

1.2 การมีส่วนร่วมส่งผลทางตรงต่อความเข้มแข็งของการบริหารจัดการ และส่งผลทางอ้อมผ่านความเข้มแข็งของการบริหารจัดการไปยังความสำเร็จอย่างยั่งยืน ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ประกอบการสามารถนำไปใช้ดังนี้

1.2.1 ประธานกลุ่มและคณะกรรมการควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน โดยให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมกำหนดเป้าหมาย ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการและการประเมินผลเพราะมีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด อันจะทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งขึ้น

1.2.2 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการที่จะพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐม เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชน ควรส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของทางภาครัฐ

1.3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อความเข้มแข็งของการบริหารจัดการ และส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืน นอกจากนั้นยังส่งผลทางอ้อมผ่านความเข้มแข็งของการบริหารจัดการไปยังความสำเร็จอย่างยั่งยืน ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ประกอบการสามารถนำไปใช้ดังนี้

1.3.1 ประธานกลุ่มควรพัฒนาตนเองให้มีลักษณะของการมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

1.3.2 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการที่จะพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐม เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชน สามารถนำประเด็นนี้ไปพัฒนาประธานและคณะกรรมการกลุ่มผ่านการฝึกอบรมพัฒนา โดยเน้นในเรื่องการสร้างแรงบันดาลใจและการกระตุ้นทางปัญญาเพราะมีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด

1.4 การสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานภายนอกมีอิทธิพลทางตรงต่อความเข้มแข็งของการบริหารจัดการ และส่งผลทางอ้อมผ่านความเข้มแข็งของการบริหารจัดการไปยังความสำเร็จอย่างยั่งยืน ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ประกอบการสามารถนำไปใช้ดังนี้

1.4.1 ภาครัฐและภาคเอกชนควรสนับสนุนในลักษณะของกิจกรรมที่จะสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการให้กับวิสาหกิจชุมชนมากกว่าสนับสนุนเป็นงบประมาณหรือสิ่งของ โดยเน้นไปที่การสนับสนุนด้านการตลาดและการผลิตเพราะมีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด

1.4.2 ผู้ประกอบการควรปรับทัศนคติในเรื่องการอยู่รอดด้วยตนเองมากกว่า ที่จะรอคอยการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานโดยเฉพาะในเรื่องงบประมาณ การพาไปออกงานต่าง ๆ ควรที่จะจัดการหรือทำด้วยตนเองเป็นหลัก และการสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานภายนอกเป็นส่วนเสริมหนุน

1.5 จะเห็นได้ว่าความเข้มแข็งของการบริหารจัดการเป็นตัวแปรส่งผ่านที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน ดังนั้นการพัฒนาหรือสร้างความเข้มแข็งของการบริหารจัดการ ผ่านการเพิ่มพูนทักษะในด้านนี้ ซึ่งทางสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในจังหวัดนครปฐมที่มีหลายแห่งนั้นสามารถที่จะช่วยได้ในประเด็นนี้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะเป็นสิ่งที่จะช่วยให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผู้ที่สนใจสามารถนำไปต่อยอดในงานวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ตัวแบบนี้ให้ค่าอำนาจพยากรณ์สูงถึงร้อยละ 76 ดังนั้นผู้ที่สนใจอาจนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ที่สนใจ

2.2 ผู้ที่สนใจอาจเพิ่มตัวแปรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ตัวแบบมีความซับซ้อน ในงานวิจัยครั้งต่อไปได้ จะช่วยให้เห็นความเชื่อมโยงของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จได้ชัดเจนขึ้นไปอีก

2.3 ผู้ที่สนใจอาจทำงานวิจัยในลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในประเด็นการสร้างเสริมความเข้มแข็งในการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ เช่น การตลาด การเงิน การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การผลิต เป็นต้น เพราะเป็นตัวแปรส่งผ่านที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน โดยกำหนดตัวชี้วัดหรือผลลัพธ์ที่วัดได้ เช่น รายได้ที่เพิ่มขึ้น จำนวนลูกค้าที่เพิ่มขึ้น การลดต้นทุนในกระบวนการผลิต เป็นต้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อวิสาหกิจชุมชนเป็นอย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2548). *วิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กัลป์กร ไชยหนู. (2552). *ปัจจัยด้านการบริการที่มีความสัมพันธ์ต่อหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็นเป็นสุข” ดีเด่น อำเภอแจ้ห่ม ปี 2550 บ้านแป้นโป่งชัย หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านเสา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง*. ลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- กัลยารัตน์ ชีระธนชัยกุล. (2562). การเป็นผู้ประกอบการและการสร้างธุรกิจใหม่. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ชลกนก โสภิตคณิน, ชนิดาภา ดีสุขอนันต์ และวราเทพ ตรีวิจิตร. (2560). ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครปฐม. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(3), 2138–2151.
- ดุขฎี นาคเรือง สุธิตา วัฒนยืนยง, และนุชนภา เลขาวิจิตร. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขอวิสาหกิจชุมชนจังหวัดยะลา. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 9(17), 69–77.
- ทักษญา สง่าโยธิน. (2560). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน. *วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์*, 12(2), 11–25.

- นิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์ รังสรรค์ สิงห์เลิศ และสมสงวน ปัสสาโก. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม; ว.มร.ม., 4(2)*, 103–111.
- ปณิตา แจตนาลาว และธรีณี มณีศร. (2563). รูปแบบการจัดการโซ่อุปทานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสินค้าเกษตรอย่างยั่งยืน. *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 14(1)*, 133–145.
- ประกิต ทองแท่งไทย และศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวุธ. (2557). ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกพริกซูปเปอร์ฮอท ตำบลนาฝาย อำเภอภูพาน จังหวัดขอนแก่น. *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 8*, 1592–1599.
- ประพันธ์พงษ์ ชินพงษ์. (2562). รูปแบบศักยภาพวิสาหกิจชุมชนที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวโฮมสเตย์. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 13(2)*, 83–100.
- พีระศักดิ์ วรรณตร. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการบริหาร วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุรินทร์. *วารสารการเมือง การบริหารและกฎหมาย, 10(2)*, 285–310.
- ไพบุลย์ พันธุ์วงศ์ และคณะ. (2559). ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนตำบลสะลวง อำเภอแม่อรม จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, 11(2)*, 190–202.
- รุสสี นุห์, ธวัช นุ้ยพอมและอริศ หัสมา. (2563). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนฮาลาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารบริหารธุรกิจ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 43(168)*, 58–82.
- วิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม และอุษณากร ทาวะรัมย์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี. *วารสารวิชาการศิลปะศาสตร์ประยุกต์, 11(1)*, 39 – 50.
- ศิริภรณ์ พงศ์ลี, สรณิญา สอดสี และเกตุวดี สมบูรณ์ทวี. (2560). แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและช่องทางการตลาดมะเขือเทศราชินีกรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลดอนตูม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม, *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติเนคเทควิจัยครั้งที่ 13 มหาวิทยาลัยนเรศวร, 8*, 1117–1124.
- สมเกียรติ สุทธิจิรากร. (2560). การพัฒนาโมเดลนวัตกรรมการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์มูลค่าของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดนครปฐม. (2562). รายชื่อผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครปฐม. เอกสารอัดสำเนา.
- สำนักส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2563). ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (GDP MSME) ในไตรมาส 2/2563. สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2563, จาก <https://www.smartsme.co.th/>

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม. (2559). *แผนพัฒนาท้องถิ่น*. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2564,

จาก <https://www.nkppao.go.th/>

Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). *Improving organizational effectiveness through transformational leadership*. Thousand Oaks: Sage.

Bygrave, W., & Zacharakis, A. (2008). *Entrepreneurship*. New York: John Wiley & Sons.

Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). *Participations place in rural development: Seeking clarity through specificity*. New York: World Developments.

Dess, G. G., Lumpkin, G.T., & Taylor, M. L. (2005). *Strategic management: Creating competitive advantage (2nd ed.)*. New York: McGraw-Hill.

Diamantopoulous, A., & Siguaw, A.D. (2000). *Introducing LISREL: A guide for the uninitiated*. London: Sage Publications.

Erdfelder, E., Faul, F., & Buchner, A. (2007). G*Power 3: A flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behavioral Research Method*, 39, 175–191.

Faruk, M., Hassan, N., & Islam, N. (2016). Factors Influencing the Development of Social Entrepreneurship in Bangladesh. *SSRN*. Retrieved from <https://ssrn.com/abstract=2856210> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2856210>

Frey, E. G., et al. (2019). Competitiveness, certification, and support of timber harvest by community forest enterprises in Mexico. *Forest Policy and Economics*, 107, 1–11.

Hodgetts, R. M., & Kuratko, D. F. (1995). *Effective Small Business Management*. (5th ed). Fort Worth: Dryden.

Intanon, R., Sumkaew, N., & Wattana, C. (2019). Factors Influencing the Success of Small and Medium Scale Manufacturing Enterprises. *Open Journal of Social Sciences*, 7, 335–345. DOI: 10.4236/jss.2019.73028.

Kaplan, R. S., & Norton, D.P. (1996). *The balanced scorecard*. Boston: Harvard Business School.

Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. (3rd ed.). New York: The Guilford Press.

Putti, J. M. (1987). Work values and organizational commitment: A study in the Asian context. *Human Relations*, 4(2), 275–288.